

HERBERT LEHMANN 1901 — 1971.

Nakon kraće bolesti umro je 8. ožujka 1971. dr. H. Lehmann, umirovljeni profesor univerziteta u Frankfurtu/M. Samo 40 dana ranije su se okupili oko njega njegovi njemački i strani prijatelji da mu čestitaju sedamdeseti rođendan i to povezali sa simpozijom »Pojave krša u tropima i Sredozemlju« — što je bio najtrajniji i najdraži objekt pokojnikova znanstvenog interesa. Brojnim prijateljima ostat će u sjećanju raspoložen i koncentriran, kakav je bio na ovom susretu.

Geografiju je studirao u Berlinu kod prof. A. Pencka i N. Krebsa i tu je počeo univerzitetsku karijeru. Nakon kratkog poslijeratnog boravka u Bonnu, preuzeo je 1950. katedru na Sveučilištu u Frankfurtu, gdje je ostao do umirovljenja. Suradnja s A. Philipponom za vrijeme rada u Bonnu obnovila je i ojačala interes za grčke i uopće mediteranske krajeve.

Posebni interes za antiku i povoljni uvjeti rada ponovno su ga vraćali u grčke krajeve. Znanstveni boravak na Javi (1936) doveo ga je u krš »tisuću brežuljaka« (Gunung Sevu) kome je posvetio svoju habilitacijsku radnju. To je bilo odlučno za specijalističku orijentaciju Prof. H. Lehmana, kojoj je ostao privržen do smrti.

H. Lehmann je uvjerljivo dokazao da krš »tisuću brežuljaka« nije odmakla ciklička faza razvoja krškog reljefa, kako je tumačio A. Grund, već je u skladu s ekološkim prilikama. Za taj krš preuzeo je termin O. Lehmana (1918) »Kegelkarst« (Krš s glavicama). Lehmannova je velika zasluga da je u objašnjenju krških procesa ukazao na ključnu ulogu klime. Kad je, na

prijedlog Jugoslavenskog nacionalnog komiteta, Međunarodna geografska unija 1952. g. osnovala Komisiju za pojave krša, prof. Lehmann je izabran za predsjednika. Pod njegovim vodstvom održani su brojni simpoziji: (1953. u Frankfurtu, 1959. u Beču, 1963. u Stuttgartu i dr.). Počeo je raditi na izradi Međunarodnog atlasa krških pojava i već su objavljeni listovi: Kuba, Puerto Rico, Venecijske Predalpe i jugozapadni Celebes.

Prof. Lehmannu je uspjelo da nanovo sagradi i suvremeno opremi Geografski institut univerziteta u Frankfurtu i okupi dobre suradnike. Pod njegovim vodstvom i pojedinačno istraživani su različiti krški krajevi sredjoameričkog prostora (Kuba, Puerto Rico, Jamaika, Jukatan i dr.) te je Geografski institut u Frankfurtu postao svjetski priznat centar za izučavanje »krša vlažnih i toplih klimas«.

Prof. Lehmann je ponovljeno dolazio i u Dinarski krš, te održavao prisne odnose s našim stručnjacima. Dinarski krš je potakao pokojnika da upozna krške predjele Italije i Španjolske. U Apeninima i Predalpama je proučavao utjecaj pleistocenske oledbe na krški proces.

Sklonost prema mediteranskom kulturnom naslijeđu i slikovitom krškom pejzažu dolazili su do izražaja u Lehmannovom izražavanju i istraživanjima krajolika. S time je bio povezan i poseban interes za umjetnost. Te osebine su značajne za brojne radove šireg interesa i udžbenike Harmsove kolekcije (Evropa, a Azija će biti posthumno objavljena).

J. Roglić

JEAN CORBEL 1920 — 1970.

Znanci su zaprepasčeni a naučni svijet žali tragičnu smrt upornog znanstvenog entuzijaste, koji je svoja putovanja završio u automobilskoj nesreći na cesti Španjolske (22. veljače 1970).

Izuzetno nadaren i poletan student prof. Alixa (Lyon) uživao je veliku podršku svog učitelja; poduzimao je i ono što se nije moglo očekivati. Nakon kratkog rada u srednjoj školi dovršava opsežnu disertaciju (1955. g. »Le Karsts du Nord-Ouest de l'Europe«), iz čijeg se naslova vidi da je poznao goleme prostore. Već je u to doba uključen u Nacionalno središte znanstvenog istraživanja (C.N.R.S.), koje obilno pomaže njegov opsežni i relativno skupi rad.

Gotovo je nevjerovatan opseg Corbelovih znanstvenih putovanja (Skandinavija, Britanski otoci, Grenland, američki Sjever, SSSR, srednjeamerički prostor, Grčka, Turska, Kavkaz, jugoistočna Evropa, sjeverna Afrika, Sahara i dr.). Putovanja je vršio sam, s pratiocem i u organiziranim ekspedicijama. Pri tome je pokazao izuzetnu izdržljivost, organizacijsku sposobnost i umješnost u prikupljanju podataka. Mnogo je putovao i putovanje ga je progutalo!

Iz prostorne orijentacije vidi se i uži specijalistički interes J. Corbela. Ledenjaci i krš su objekt njegova posebnog interesa; u oba područja dao je originalna rješenja, koja su mu pribavila svjetski ugled. Posebno treba istaći njegovo nastojanje da primijeni kvantitativna mjerila. Smjelost i brzina nisu dozvoljavali potrebni obzir i dozrijevanje, što je bilo povezano s otpornima i zavistima.

Teško je shvatiti da je J. Corbel, uz tako obilan terenski program, uspio kroz kratko vrijeme napisati (168 djela i članaka). Njegov život, dom i obitelj bili su u znaku potpune znanstvene angažiranosti J. Corbela. Posjet Corbelovu domu ostaje u trajnom sjećanju.

Golema prikupljena dokumentacija i preuzimanje vođenja dugotrajnijih zadaća u Nacionalnom središtu znanstvenog istraživanja (Istraživanja većih geografskih širina, geohidrologije i krš) tražili su koncentriranje i usporavanje. Kad su se mogli očekivati zreli plodovi i etapa pune znanstvene aktivnosti, smrt je ugrabila J. Corbela koji je osobno impresionirao, a djelom ostavio trajnu uspomenu.

J. Roglić

HERMAN LAUTENSACH 1886 — 1971.

Prof. H. Lautensach je bio specifična i izuzetna ličnost među njemačkim geografima; skroman u riječima, ali je ostavio djela koja će mu očuvati trajnu uspomenu. Išao je teškim i specifičnim geografskim putom. Ustrajno je i naporno izučavao prostorne stvarnosti i na osnovi toga izvlačio opće zaključke.

Specijalist za Koreju i Portugal, izdao je monografije koje imaju klasični karakter i doživjele su više izdanja. Posljednje decenije života posvetio je izučavanju cijelog Pirinejskog poluotoka i objavio monografiju (1964) čiji uspjeh se može ocijeniti po tome da je prevedena (1967) i na španjolski jezik. Nije bio samo stručnjak za Pirinejski poluotok, već je postao i španjolski geograf.

Iz golemog poznavanja stvarnih stanja i odnosa H. Lautensach je povlačio opće zaključke i prilagođavao metodološka gledanja; u tim pitanjima je uživao golemi ugled.

Posebno su bila zapažena njegova gledanja »o geografskoj izmjeni oblika«. Kao najkompetentniji specijalista priredio je poslije smrti N. Krebsa njegovu »Usporednu geografiju« (Vergleichende Geographie). Težak ali stručno logični i objektivno koristan način rada H. Lautensacha ima sve više sljedbenika među najistaknutijim njemačkim geografima.

Za H. Lautensacha je značajna veza s velikim kartografskim poduzetcem u rodnom gradu (Gotha); tu je upoznao A. Supana i sklopio životno prijateljstvo s H. Haakom.

U svjetskom krugu prof Lautensach je veoma poznat po majstorskom priređivanju najboljeg predratnog školskog atlasa »Sydow — Wagner, Methodischer Schulatlas«, kojeg je u poratnom razdoblju nas-

tavio s »Atlas zur Erdkunde«. Za Stielerov atlas napisao je priručnik u dvije sveske (Opća i regionalna geografija).

J. Roglić

ANDRE CHOLLEY 1876 — 1969.

U 83. godini života — nakon decenija mirovinskog stanja, ali do posljednjeg daha aktivan — izgubila je francuska i svjetska geografija svog istaknutog predstavnika a Geografsko društvo Hrvatske dragog počasnog člana.

Ljudske i eminentno francuske kvalitete krasile su prof. Cholleya. Uvijek svjež i jasan u izražavanju prof. Cholley je osvajao sugovornike i studente. U svojim stavovima nije se ponavljao, njegova misao stalno se razvijala i održavala vlastito dozrijevanje te opći razvoj.

Osobne kvalitete odrazile su se u doktorskoj disertaciji o Predalpama koja se isticala sposobnošću opažanja, kompleksnim rasuđivanjem i jasnim izražavanjem. Pravo umjeće je autor pokazao u korišćenju bogate i dobre francuske dokumentacije topografskih karata. Posebni interes i poznavanje topografskih karata došli su do izražaja u »Atlas des formes du relief« (1956).

A. Cholley je relativno rano pozvan na Sorbonnu da, pored E. de Martonnea i A. Demangeona, preuzme vodeću ulogu u formiranju mladih znanstvenih radnika. Istražujući i proučavajući druge, A. Cholley je ubrzo otkrio da su u modeliranju površja Pariškog bazena ostali tragovi tropskih klimatskih procesa. Cholley dolazi do zaključka da u objašnjenju modeliranja reljefa treba imati u vidu ne samo paleoklime već složen »erozijski sustav« u kome se odražavaju prostorna kombiniranja i vremenske izmjene. Cholley je revolucionirao i obogatilo novija geomorfološka istraživanja,

Sirina kulture i sposobnost uočavanja utjecali su da je pažnja A. Cholleya ostala stalno vezana za složenu prostornu stvarnost. Majstorski je ukazao na nerealnost šematskih obrada prostorne stvarnosti, jer se u njoj ogledaju »kombinacije« prirodne osnove i društvenog razvoja, različite u prostoru i promjenjive u vremenu.

Izvanredno lucidan znanstveni radnik i majstor izražavanja, A. Cholley je ove dvije osobine kombinirao u nastavničkom umijeću. Taj posao je posebno volio i nastojao da ga stalno usavršava što je došlo do izražaja u njegovu »Vodiču za studente geografije«. Malo je nastavnika koji su odgojili toliko mladih znanstvenih radnika i tako se svesrdno za njih zauzimali.

Decenijama je A. Cholley bio glavni stub uglednog časopisa »Annales de Géographie« i mnogo je učinio za njegovo unapređivanje. »Udruženje francuskih geografa« i njegov časopis su prvenstveno djelo A. Cholleya; tu je ostao aktivan gotovo do smrti. Uz vođenje Geografskog instituta i višegodišnje dekanske obaveze, prof. Cholley je bio veoma aktivan u naprednom javnom životu, osobito za vrijeme njemačke okupacije i nakon oslobođenja.

Geografija je izgubila uglednog predstavnika, brojni učenici zasluznog učitelja, a prijatelji osjećaju gubitak ne samo jednog između njih već onog koji se pozitivno osjećao na cjelinu, geografi iz Jugoslavije to dobro znaju i osjećaju.

J. Roglić